

АНАЛИЗА ФИНАНСИЈСКОГ ПОЛОЖАЈА ПРЕДУЗЕЋА У УСЛОВИМА ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ

Љубиша Шевкушић

Економска школа, Зворник, Република Српска-БиХ

Кореспонденција: ljubisasevkusic@yahoo.com

Врста рада: Прегледни рад

Примљено: 07.03.2020; Прихваћено: 11.06.2020

Резиме: Глобализација је процес који је значајно повећао степен конкуренције, али и међузависност великог броја учесника у привреди. С тим у вези, задатак управљачке структуре јесте редовна анализа и оцена финансијског положаја. На основу тога, могуће је благовремено спровести одређене мере које доприносе унапређењу финансијске позиције, а самим тим даљем опстанку и развоју предузећа. Овај рад се бави анализом финансијског положаја предузећа у условима глобализације помоћу најзначајнијих показатеља: финансијске равнотеже, задужености, ликвидности, солвентности, репродукционе способности и одржавања реалне вредности капитала. Основни циљ истраживања јесте да апострофира значај анализе финансијског положаја предузећа у условима глобализације, као и корисности информација које пружа спроведена анализа.

Кључне речи: финансијски положај, глобализација, предузеће, анализа.

1. Увод

Финансијски положај предузећа и у условима глобализације детерминише његове могућности финансирања. С тим у вези, задатак управљачке структуре

јесте да предузима правремене и рационалне радње како би се финансијски положај знатно побољшао. Неопходно је разликовати добар, прихватљив и лош финансијски положај. Добар финансијски положај постоји у

случају када финансијска равнотежа обезбеђује сигурност у одржавању ликвидности, ако је задуженост таква да омогућава пуну независност предузећа и добру сигурност његових поверилаца, ако је предузеће солвентно, ако при стабилној новчаној јединици из финансијског резултата значајније увећава сопствени капитал, а у условима инфлације из ефекта ревалоризације и финансијског резултата увећава реалну вредност сопственог капитала као и да из сопствених средстава финансира просту и део проширене репродукције. Прихватљив финансијски положај предузећа је ако финансијска равнотежа омогућава одржавање ликвидности (без сигурности), ако је задуженост таква да предузећу обезбеђује релативну независност и сигурност његових поверилаца, ако је предузеће солвентно, ако у условима стабилне новчане јединице умерено увећава сопствени капитал, а у условима инфлације из ефекта ревалоризације и финансијског резултата одржава реалну вредност сопственог капитала и ако из сопствених средстава финансира просту репродукцију. Лош финансијски положај предузећа је ако финансијска равнотежа не омогућава одржавање ликвидности, ако задуженост не обезбеђује неза-

висност предузећа и сигурност његових поверилаца, ако је солвентност критична, ако при стабилној новчаној јединици не увећава из финансијског резултата сопствени капитал, а у условима инфлације из ефекта ревалоризације и финансијског резултата не одржава реалну вредност сопственог капитала и ако из сопствених средстава не може финансирати просту репродукцију [Родић и др., 2007, 270] Свеобухватна оцена финансијског положаја предузећа обично се утврђује на основу анализе финансијске равнотеже, задужености, ликвидности, солвентности, одржавања реалне вредности капитала и репродукционе способности.

2. Материјал и метод рада

У раду се анализира финансијски положај прехранбеног предузећа смештеног у Севернобанатском округу. Предузеће је регистровано као акционарско друштво и у анализираном периоду константно је исказивало позитиван финансијски резултат. Анализа обухвата четворогодишњи период од 2015. до 2018. године и извршена је на основу званичних финансијских извештаја овог предузећа (биланса стања и биланса успеха) достављених Агенцији за привредне регистре

Србије (АПР). Коришћене су превасходно основне методе анализе биланса: рашчлањавање и поређење. Обликовање теоријског дела рада извршено је употребом одговарајуће литературе.

3. Анализа финансијске равнотеже

За анализу финансијске равнотеже може се рећи да представља најбитнију карику приликом утврђивања финансијског положаја предузећа. Под финансијском равнотежом подразумева се да средства по обиму и времену за које су везана (неуновчљива) одговарају обиму и времену расположивости извора финансирања. [Родић и др., 2011, 203] Разликујемо анализу краткорочне и дугорочне финансијске равнотеже. Анализа краткорочне финансијске равнотеже даје одговор на питање да ли постоји једнакост између, с једне стране ликвидних и краткорочно везаних средстава и с друге стране краткорочних обавеза. [Јакшић и

др., 2011, 83] Једначина краткорочне финансијске равнотеже одговара правилу финансирања које подразумева да однос готовине, готовинских еквивалената као и краткорочних потраживања према краткорочним обавезама буде 1:1. Анализирано предузеће из сектора прехранбене индустрије у посматраном периоду има померену краткорочну финансијску равнотежу у корист краткорочно везаних средстава (Табела 1). На сваких 100 динара ликвидних средстава отпада у 2015. (47 дин.), 2016. (44 дин.), 2017. (50 дин.) и у 2018. (55 дин.) краткорочних обавеза. Добијени подаци показују, да предузеће послује ликвидно, односно може одржавати ликвидност уз услов да рокови везаности средстава нису дужи од рокова расположивости краткорочних обавеза у просеку од 51% када је у питању посматрани период. Пред менаџмент се ставља озбиљан задатак да постојећу ликвидност дугорочно одржава.

Табела 1: Краткорочна финансијска равнотежа

Р. бр.	Билансна позиција	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	Готовина	26.697	147.905	71.136	23.152
2.	Краткорочна потраживања	592.228	600.009	557.659	599.928
3.	Краткорочни финансијски пласмани	1.500	0	4.600	0
4.	Активна временска разграничења	12.849	11.149	10.160	8.454
5.	Ликвидна и краткорочно везана средства (1+2+3+4)	633.274	759.063	643.555	631.534
6.	Краткорочне обавезе и остало	298.436	333.434	319.313	349.319
7.	Краткорочни извори финансирања (8)	298.436	333.434	319.313	349.319
8.	Краткорочна финансијска равнотежа (7/5)	0,47	0,44	0,50	0,55

Извор: Обрачун аутора на бази података АПР

Када говоримо о дугорочној финансијској равнотежи, она је постигнута уколико постоји једнакост између дугорочно везаних средстава и дугорочних извора финансирања (капитала и дугорочних обавеза). Дугорочна финансијска равнотежа може се анализирати на два начина. Први начин се заснива на истом принципу као што је код краткорочне финансијске равнотеже, тј. стављањем у однос трајних и дугорочних извора са дугорочно везаном имовином. Други начин се базира на

утврђивању обртног фонда и његовом поређењу са сталним залихама. Анализа на бази обртног фонда, јасније показује стање дугорочне финансијске равнотеже и даје више могућности за сагледавање утицаја најважнијих фактора који примарно одређују укупну финансијску структуру предузећа. Уз то, пружа детаљан увид у стање и кретање нето обртног фонда, што је посебно важно за разумевање финансијске структуре предузећа. [Вукоје, 2015, 122]

Табела 2: Дугорочна финансијска равнотежа

Р.бр.	Билансна позиција	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	Залихе	562.514	524.857	524.113	535.102
2.	Дугорочни финансијски пласмани	67.490	1.575	1.111	920
3.	Основна средства	322.161	295.538	307.831	721.460
4.	Нематеријална улагања и неуплаћени уписани капитал	182	-	-	-
5.	Губитак	-	-	-	-
6.	Дугорочно везана средства (1+2+3+4)	952.347	821.970	833.055	1.257.482
7.	Дугорочна резервисања	7.969	13.612	11.775	13.084
8.	Дугорочне обавезе	0	50.699	39.400	34.398
9.	Капитал	1.244.036	1.221.350	1.101.254	1.426.819
10.	Трајни и дугорочни извори (7+8+9)	1.252.005	1.285.661	1.152.429	1.474.301
11.	Дугорочна финансијска равнотежа (10/6)	1,31	1,53	1,38	1,17

Извор: Обрачун аутора на бази података АПР

Дугорочна финансијска равнотежа анализираног предузећа померена је према трајним дугорочним изворима финансирања (Табела 2). То заправо значи да на сваких 100 динара дугорочно везаних средстава долази 131 динар (2015), 153 динара (2016), 138 динара (2017) и 117 динара (2018) дугорочних извора финансирања. Просечно за посматрани период то је 134,75 динара. Може се рећи, да је оваква дугорочна равнотежа релативно повољна с обзиром да се ствара могућност да се из дугорочних извора финансира и део краткорочно везаних средстава. На тај начин је у области

дугорочног финансирања створена сигурност за одржавање ликвидности предузећа. Анализа дугорочне финансијске равнотеже се може реализовати и помоћу нето обртног фонда (Табела 3). Нето обртни фонд (нето обртни капитал) представља део сопственог и дугорочно позајмљеног капитала (дугорочних резервисања и правих обавеза предузећа) намењеног финансирању обртне имовине. Сопствени и дугорочни позајмљени капитал, као квалитетни извори финансирања, преваходно су намењени за покриће улагања у сталну имовину предузећа. Сагласно томе, нето обртним капиталом можемо

сматрати само претичући износ је она непороменљива, већ само сопственог и дугорочно позај да су средства уложена у њу мљеног капитала преко вред дугорочно везана. [Стевановић & чии назив, наравно, не значи да

Табела 3: Дугорочна финансијска равнотежа помоћу нето обртног фонда

Р.бр.	Билансна позиција	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	Капитал	1.244.036	1.221.350	1.101.254	1.426.819
2.	Дугорочна резервисања	7.969	13.612	11.775	13.084
3.	Дугорочне обавезе	0	50.699	39.400	34.398
4.	Дугорочни извори (1+2+3)	1.252.005	1.285.661	1.152.429	1.474.301
5.	Основна средства	322.161	295.538	307.831	721.460
6.	Дугорочни финансијски пласмани	67.490	1.575	1.111	920
7.	Губитак	-	-	-	-
8.	Дугорочно везана средства без залиха (5+6)	389.651	297.113	308.942	722.380
9.	Нето обртни фонд (4-8)	862.354	988.548	843.487	751.921
10.	Залихе (сталне)	546.901	487.585	523.349	512.251
11.	Процент покрића сталних залиха нето обртним фондом (10/9 x 100)	157,68	202,74	161,17	146,79

Извор: Обрачун аутора на бази података АПР

Анализирајући предузеће у посматраном периоду остварило је позитиван нето обртни фонд, па се проценат покрића сталних залиха кретао од 146,79% (2018), када је био најнижи, док је највећи степен покрића остварен у 2016 (202,74%) што је у просеку око 167,10%. Овакав однос потврђује постојање дугорочне финансијске равнотеже и могућност одржавања ликвидности предузећа са аспекта дугорочног финансирања.

4. Анализа задужености, ликвидности и солвентности

Финансијски положај привредног субјекта оцењујемо, поред осталог и на основу сагледавања начина на који се финансира. При томе, полази се од претпоставке да привредни субјект треба уредно да измирује своје дужничко-поверилачке обавезе и да остварује максимални финансијски резултат. [Дувњак, 1989, 44] У складу с тим, анализа задужености се базира на структури пасиве са аспекта власништва,

односно сагледавања порекла извора финансирања. Врло је важан однос између сопствених и позајмљених средстава, јер њихов складнији однос повећава сигурност и аутономност приликом доношења пословних одлука.

Табела 4: Анализа задужености

Р.бр.	Билансна позиција	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	Капитал	1.244.036	1.221.350	1.101.254	1.426.819
2.	Краткорочне обавезе	298.436	333.434	319.313	349.319
3.	Дугорочне обавезе	0	50.699	39.400	34.398
4.	Пасива без дугорочних резервисања, ПВР-а и нераспоређеног добитка текуће године (1+2+3)	1.542.472	1.605.483	1.459.967	1.810.536
5.	Стопа самофинансирања (1/4) x 100	80,65%	76,07%	75,43%	78,81%
6.	Стопа инфлације	1,6%	1,2%	3%	2%

Извор: Обрачун аутора на бази података АПР

Добијени подаци показују да анализирано предузеће има релативно високу стопу самофинансирања. У просеку за анализирани период то је око 77% (Табела 4). С обзиром на релативно ниску стопу инфлације у посматраном периоду, задуженост предузећа је врло повољна тј. ниска. Такође, постоје врло високе реалне могућности за веће коришћење туђих извора финансирања, без великог страха да ће тиме посматрано предузеће ући у озбиљније проблеме када је у питању задуженост.

Ликвидност представља способност предузећа да све своје доспеле обавезе измирује благовремено. Са финансијског становишта, ликвидност је критеријум за прихватљивост или непри-

хватљивост предузећа на тржишту новца и капитала. Ликвидност представља коначни - сводни ефекат финансијских односа у предузећу. Испољава се као видљиви дневни пулс финансија предузећа - њихов резултат. [Малешевић & Старчевић, 2010, 352] У литератури се могу наћи различите формуле помоћу којих се утврђују коефицијенти ликвидности предузећа, што увелико зависи од циља одређене анализе, али и података са којима се располаже.

Као најчешће коришћени показатељи за анализу ликвидности искристалисали су се коефицијенти:

- а) опште ликвидности
- б) редуковане ликвидности

в) тренутне ликвидности

Коефицијент опште ликвидности се рачуна из односа обртне (текуће) имовине и краткорочних обавеза предузећа на дан билансирања. Сматра се да вредност овог коефицијента ≥ 2 представља оквирни стандард за тумачење стања ликвидности.

Коефицијент редуковане ликвидности је знатно строжији у поређењу са коефицијентом опште ликвидности. Израчунава се стављањем у однос краткорочних потраживања, пласмана и готовине

са краткорочним обавезама. Код овог коефицијента вредност ≥ 1 представља основу за оцену ликвидности.

Коефицијент тренутне ликвидности показује могућност покрића доспелих обавеза готовином и хартијама од вредности које су тренутно уновчиве. Утврђује се из односа готовине и готовинских еквивалената са доспелим обавезама. Овај коефицијент као и претходни пожељно је да буде ≥ 1 на дан када се проверава ликвидност (Табела 5)

Табела 5: Анализа ликвидности

Р.бр.	Позиција	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	Обртна имовина	1.195.788	1.290.145	1.167.668	1.166.636
2.	Краткорочне обавезе	298.436	333.434	319.313	349.319
3.	Коефицијент опште ликвидности (1/2)	4,00	3,87	3,66	3,34
4.	Залихе	546.901	487.585	523.349	512.251
5.	Потраживања, пласмани и готовина (1-4)	648.887	802.560	644.319	654.385
6.	Коефицијент редуковане ликвидности (5/2)	2,17	2,41	2,02	1,87

Извор: Обрачун аутора на бази података АПР

Анализирано предузеће у посматраном периоду има изразито повољне вредности коефицијената ликвидности (опште и редуковане), што потврђује његову способност да благовремено измирује обавезе. Коефицијент тренутне ликвидности није израчунат из разлога што у билансима не постоје подаци о тренутно доспелим обавезама, међутим с

обзиром на добијене вредности осталих коефицијената ликвидности претпоставка је да и овај коефицијент има задовољавајући резултат.

Солвентност представља способност плаћања обавеза, при чему је битно да постоји довољан обим квалитетне имовине који може да покрије укупне обавезе без обзира

на то када те обавезе доспевају. [Група аутора, 2006, 725]

Солвентност се мери из односа пословне имовине и укупних обавеза. Уколико је коефицијент солвентности већи од 1. показује

да је одређено предузеће солвентно (Табела 6). Просечна вредност овог коефицијента за посматрани период је врло повољна и износи 4,53 што потврђује да је посматрано предузеће солвентно.

Табела 6: Анализа солвентности

Р.бр.	Позиција	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	Пословна актива	1.542.472	1.605.483	1.459.967	1.810.536
2.	Губитак	-	-	-	-
3.	Пословна имовина (1-2)	1.542.472	1.605.483	1.459.967	1.810.536
4.	Укупне обавезе	298.436	384.133	358.713	383.717
5.	Солвентност (3/4)	5,16	4,18	4,07	4,72

Извор: Обрачун аутора на бази података АПР

5. Анализа одржавања реалне вредности капитала

У условима инфлације за сваки привредни субјект императив је одржавање реалне вредности капитала. То представља пред услов за одржавање обима пословања као и за одржавање задужености у границама прихватљивости. Реална вредност капитала може се одржавати по основу ефеката ревалоризације приписаних сопственом капиталу, по основу позитивног финансијског резултата, нето улагањима капитала од стране

власника и слично. Нето сопствени капитал анализираниог предузећа се у 2016. смањило за 1,82% у поређењу са 2015 (Табела 7). Додатно смањење десило се у 2017 (9,83%), док је до значајног повећања дошло у 2018. години (29,56%). Ако се узму у обзир подаци о инфлацији за посматрани период, уочава се да је смањење реалне вредности капитала у 2016. износило 3,42 индексних поена, 2017. (12,83), док је значајно позитивна реална вредност капитала остварена у 2018. години (27,56 индексних поена).

Табела 7: Одржавање реалне вредности капитала

Р.бр.	Позиција	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	Капитал	1.244.036	1.221.350	1.101.254	1.426.819
2.	Губитак	-	-	-	-
3.	Нето сопствени капитал (1-2)	1.244.036	1.221.350	1.101.254	1.426.819
4.	Индекс нето капитала	-	98,18	90,17	129,56
5.	Стопа инфлације	1,6%	1,2%	3%	2%

Извор: Обрачун аутора на бази података АПР

6. Анализа репродукционе способности

Репродукциона способност представља способност предузећа да из сопствених средстава финансира репродукцију. Разликујемо способност предузећа да из сопствених средстава финансира просту репродукцију, обнављање основних средстава и сталних залиха на непромењеном физичком нивоу, и способност предузећа да из сопствених средстава финансира и проширену репродукцију што подразумева набавку нових основних средстава и сталних залиха, што повећава физички обим пословања. Репродукциона способност

предузећа условљена је структуром основних средстава са становишта рока трајања, дужином амортизационог периода основних средстава, рационалности управљања залихама, висином финансијског резултата, висином оснивачког сопственог капитала и одржавањем реалне вредности сопственог капитала у условима инфлације. [Родић и др., 2007, 301] Репродукциона способност представља врло важан фактор за оцену финансијског положаја привредног субјекта јер обједињава више фактора који одређују како финансијски положај, тако и финансијски резултат (Табела 8).

Табела 8: Анализа репродукционе способности

Р.бр.	Позиција	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	Нето добитак (губитак)	117.067	138.873	126.580	121.838
2.	Амортизација и резервисања	40.818	51.460	43.525	71.494
3.	Бруто средства за репродукцију (1+2)	157.885	190.333	170.105	193.332
4.	Просечна укупна имовина	1.542.472	1.605.483	1.459.967	1.810.536
5.	Стопа средстава за репродукцију (3/4) x 100	10,24	11,86	11,65	10,68

Извор: Обрачун аутора на бази података АПР

У посматраном четворогодишњем периоду константно је забележена позитивна стопа средстава за репродукцију, што показује да анализирано предузеће поседује апсолутну способност за самостално финансирање репродукционог процеса.

7. Закључак

На основу анализираних параметара финансијског положаја могу се извести следећи основни закључци:

- Анализирано предузеће стабилно послује, располаже финансијским могућностима за благовремено измирење свих обавеза како у дугом тако и у кратком року.
- Уочљив је висок степен самофинансирања што омогућава независност предузећа када је доношење пословних одлука у питању.
- Предузеће је у могућности да самостално финансира не само просту, него добрим делом и проширену репродукцију.
- Финансијски положај посматраног предузећа може се оценити као добар, што је у условима глобализације изразито велики успех.
- Менаџмент овог предузећа треба да буде пример успешности и квалитетног управљања менаџменту других предузећа првенствено из области прехрамбене индустрије.

Референце:

- Дувњак К. (1989). *Финансијски положај и проблеми финансирања пољопривреде друштвеног сектора*, Београд, Економика пољопривреде.
- Група аутора (2006). *Економски речник*, Београд, Економски факултет.

Шевкушић Љ. Анализа финансијског положаја предузећа у условима глобализације

- Јакшић, Д., Вуковић, Б. & Мијић, К. (2011). *Анализа финансијског положаја пољопривредних предузећа у Републици Србији*, Београд, Економика пољопривреде.
- Малешевић, Ђ. & Старчевић, В. (2010). *Пословна анализа*, Бијељина, Факултет пословне економије.
- Родић, Ј., Лакићевић, М., Вукелић, Г. & Андрић, М. (2011): *Анализа финансијских извештаја*, Бечеј, Пролетер.
- Родић, Ј., Вукелић, Г. & Андрић, М. (2007): *Теорија, политика и анализа биланса*, Београд, Пољопривредни факултет.
- Стевановић, Н. & Малинић Д. (2003). *Управљачко рачуноводство*, Београд Економски факултет.
- Вукоје, В. (2015). *Финансијски положај предузећа из области пољопривреде и прехрамбене индустрије Војводине*, Нови Сад, Пољопривредни факултет.
- Агенција за привредне регистре Србије (АПР) (2019). Финансијски извештаји, Посећено: 15.12.2019.
<https://apr.gov.rs/регистри/финансијски-извештаји.1093.html>.

ANALYSIS OF THE FINANCIAL POSITION OF THE COMPANY IN THE GLOBALIZATION CONDITIONS

Ljubiša Ševkušić
Economic School

Corresponding: ljubisasevkusic@yahoo.com

Summary: Globalization is a process that has significantly increased the level of competition, but also the interdependence of a large number of participants in the economy. In this regard, the task of the management structure of each company is to regularly analyze and evaluate the financial position. On this basis, it is possible to implement in a timely manner certain measures that contribute to the improvement of the financial position, and thus the further survival and development of the enterprise. This paper deals with the analysis of the financial position of the company in the conditions of globalization using the most important indicators: financial equilibrium, debt, liquidity, solvency, reproductive capacity and maintaining the real value of capital. The main objective of the research is to emphasize the importance of analyzing the financial position of the company in the conditions of globalization, as well as the usefulness of the information obtained by the analysis.

Keywords: financial position, globalization, enterprise, analysis